

FRI ÅRSBERETNING 2022

Foreningen af
Rådgivende Ingeniører
FRI

CHOKOLADE

JOE & JANE

FORMANDENS BERETNING

KRISERNES ÅR – KALDER PÅ STYRKET SAMARBEJDE

2022 har på mange måder været et år, der har mindet os om betydningen af samarbejde. Ikke kun i vores egen branche mellem virksomheder, i FRI eller med andre organisationer, men også på den helt store globale skala.

Krigen i Ukraine. Klimakrisen. Tab af biodiversitet. Forsyningskrise. Inflation og en lurende økonomisk krise. Det er fem globale kriser, der ikke kan løses af én aktør alene, men som skal løses i fællesskab.

Som rådgivende ingeniørvirksomheder bliver vi påvirket af kriserne, men vi kan også bidrage til at løse dem – i fællesskab og i samarbejde med andre.

Hjælp til Ukraine

Krigen i Ukraine begyndte små 14 dage inden FRI's generalforsamling og Årsmøde 2022. Og vi ændrede, på dagen, titlen på Årsmødet fra "The War for Talent" til "The Need for Talent". For vi stod, og vi står, som branche med en udfordring ift. at tiltrække og tilknytte stadig flere dygtige medarbejdere til vores virksomheder – men vores udfordring kan ikke sammenlignes med en krig.

FRI igangsatte en indsamling til fordel for Ukraine, og vi har indsamlet en kvart million kroner. Hertil kommer den støtte, som virksomheder og enkeltpersoner har doneret til fordel for Ukraine gennem andre kanaler. FRI tog også kontakt til vores ukrainske søsterorganisation og indgik en samarbejdsaftale, så vi som organisation kan støtte og bistå dem med deres udfordringer – og så vi, på den anden side af krigen, hurtigt kan understøtte et godt samarbejde mellem FRI-virksomheder og ukrainske rådgiver- og ingeniørvirksomheder.

Massiv mangel på kvalificeret arbejdskraft

Men vores egen udfordring omkring mangel på talenter er ikke gået væk. I 2022 alene er antallet af ansatte i FRI's medlemsvirksomheder øget med 7,8 procent. Med samlet 13.924 ansatte i FRI-virksomhederne er der tale om det højeste antal medarbejdere til dato. Alligevel er meldingen fra langt de fleste virksomheder, at de fortsat kan ansætte endnu flere. Manglen på arbejdskraft har været en vigtig dagsorden for FRI i 2022, for den er systemisk og påvirker alle medlemsvirksomheder – og fremtidens arbejdskraft vil derfor fortsat være et centralt fokus for FRI i 2023.

Styrkelse af ligestilling og diversitet i FRI-virksomheder

I 2022 kom vi, på baggrund af arbejdet i FRI's Forum for diversitet og ligestilling, med en anbefaling til medlemsvirksomheder omkring løn under barsel/forældreorlov, der var mere vidtrækkende end de lovpligtige krav. Vi har også udarbejdet anbefalinger til, hvordan en virksomhed tager vare på medarbejdere, der bliver forældre, så det kan styrke tilknytningen til virksomheden frem for at udløse et jobskifte. Etableringen af FRI's Forum for diversitet og ligestilling og de resultater, som er kommet ud af dette, betød, at FRI i 2022 modtog en pris af FIDIC, den globale organisation for rådgiver- og ingeniørvirksomheder, for "Best diversity and inclusion initiative".

Hertil kommer, at vi, bl.a. med kåringen af Årets unge FRI Rådgiver og de mange aktiviteter, vores unge rådgivere i FRI|Young Professionals tager initiativ til, konkret viser, at vores branche er attraktiv og et spændende sted at arbejde. Endelig bidrager FRI, ved at være en del af Engineer the Future, til en nødvendig langsigtet indsats, som skal styrke interessen for naturvidenskab og teknik fra grundskolen og frem til afsluttet ungdomsuddannelse.

De politiske udfordringer, vi har arbejdet med – både omkring uddannelse og omkring udenlandsk arbejdskraft – har også været en del af indsatsen ift. at forebygge mangel på arbejdskraft. Det har vi ikke løftet alene, men i samarbejde med andre: DI, IDA, Engineer the Future, AAU (Aalborg Universitet) og DTU (Danmarks Tekniske Universitet) m.fl.

Samarbejde er nøglen

Samarbejde har også været et vigtigt omdrejningspunkt, når jeg ser på en række af de andre væsentlige emner, vi har arbejdet med i FRI: De nye klimakrav til nybyggeriet, som trådte i kraft 1. januar 2023, vandsektorregulering, fastholdelse (trods økonomisk krise) af det infrastrukturforlig, der blev indgået politisk i 2021, digitalisering og ikke mindst bæredygtighed, som er et element, der indgår i stadig flere forretningsområder, for blot at nævne fem.

Det har været kendetegnende, at FRI gennem vores udvalg og bestyrelse har kunnet drøfte emnerne og fastlægge FRI's position. Herefter er udfordringerne blevet håndteret i samarbejde med andre organisationer og myndigheder.

Samarbejde er vigtigt. Det gælder for FRI, og det gælder for os alle.

Personligt har jeg sat stor pris på det samarbejde, jeg gennem 2022 har haft med resten af FRI's bestyrelse, og den gode dialog, jeg har haft med mange FRI-virksomheder ifm. bl.a. FRI's Årsmøde og vores Branchetopmøde i Aarhus.

2022 har været et krisernes år, men som branche er vi kommet stærkt igennem. Fordi vi samarbejder.

Christian Listov-Saabye

Bestyrelsens sammensætning efter generalforsamling 2022

Formand: Christian Listov-Saabye, MOE A/S
1. næstformand: Eva Rindom, Atkins Danmark A/S
2. næstformand: Henrik Winther, COWI A/S

John Andresen, INGENIØR'NE A/S
 Jens Brandt Bering, NIRAS A/S
 Søren Brøndum, Rambøll Danmark A/S
 Henriette Dybdal Cajar, SINUZ ApS
 Per Christensen, WSP Danmark A/S
 Morten Fjerbæk, EnviDan A/S
 Peter Gasberg, Frandsen & Søndergaard K/S
 Henrik Juul Sørensen, EKJ Rådgivende Ingeniører A/S

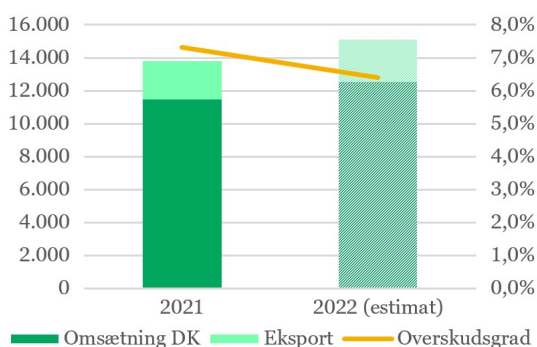
Udvalgsformænd efter generalforsamling 2022

Aftaleudvalget: Charlotte Bertelsen, COWI A/S
 Byggeriudvalget: Søren Brøndum, Rambøll Danmark A/S
 Energiudvalget: Klaus Winther Ringgaard, COWI A/S
 Infrastrukturudvalget: Camilla Hviid Hummer, MOE A/S
 Internationalt Markedsudvalg: Lars Bentzen, NTU International A/S
 Miljø- og Klimaudvalget: Annette Raben, Rambøll Danmark A/S
 FRI|YP: Daniel Fester Henningsen, Polypropylene Concrete Designs ApS

I 2022 ER OMSÆTNINGEN I DANMARK VOKSET MED 1 MIA. KR.

Rådgiver- og ingeniørvirksomhederne i FRI er, i en samlet branchebetragtning, kommet godt igennem 2022. FRI's data viser, at beskæftigelsen i FRI-virksomhederne er øget med 7,8 procent gennem det seneste år, og omsætningen for 2022 estimeres til at være på tæt på 15 mia. kr., inkl. eksporten af rådgiverydelser fra Danmark, men ekskl. den omsætning, der genereres i udenlandske datterselskaber. Det betyder, at FRI-virksomhederne har øget omsætningen mærkbart sammenlignet med 2021. Overskudsgraden forventes at være ca. 6,4 procent i 2022 mod 7,3 procent i 2021.

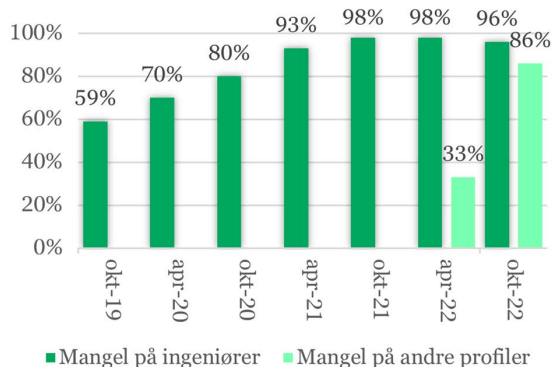
Omsætning (mio. kr.) og overskudsgrad

Mangel på arbejdskraft

På trods af de samfundsmæssige udfordringer har størstedelen af FRI-virksomhederne oplevet stærke ordrebøger. Den seneste konjunkturmåling, som FRI udarbejdede i oktober 2022, viste, at 96 procent af medlemsvirksomhederne manglede ingeniører. Desuden viste undersøgelsen, at 86 procent af virksomhederne ligeledes manglede andre typer af medarbejdere end ingeniører. Dette var en markant stigning sammenlignet med konjunkturmålingen fra april 2022. Mangel på arbejdskraft er en strukturel udfordring for hele branchen. Det er forventningen, at denne udfordring, på trods af økonomisk recession, også vil præge branchen i 2023.

Mangel på ingeniører og andre profiler

Danmark og udlandet

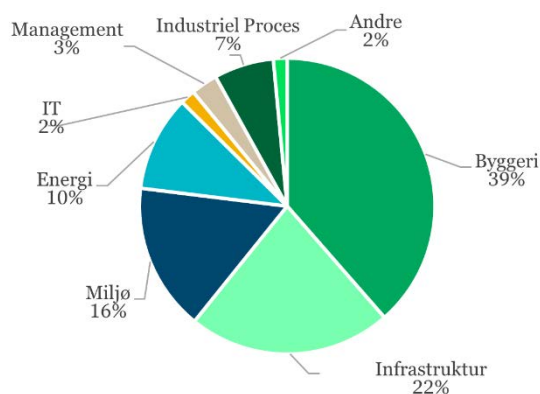
Det er særligt det danske marked, der driver væksten. De seneste år har eksporten af rådgiverydelser været negativt påvirket af COVID-19-restriktioner. Det nyeste data for dette er fra 2021 og viser, at eksportens andel af den samlede omsætning faldt med 3,3 procentpoint sammenlignet med 2019, der var sidste normale år inden COVID-19.

For 2022 er det forventningen, at eksportomsætningen stiger, og at dens andel af den samlede omsætning kan ramme et niveau som før COVID-19. Infrastruktur, energi, miljø og industriel proces udgør de største områder inden for eksporten. Det er særligt industri og energi, der er gået frem i 2021.

Størst vækst i energi, infrastruktur og miljø

På det danske marked udgjorde byggeri den største sektor i 2021 målt på omsætning. Samlet set udgjorde de fire store sektorer; byggeri, infrastruktur, miljø og energi, 87 procent af den samlede omsætning i 2021.

Omsætning i 2021 fordelt på sektorer

*På grund af afrundinger summer figuren ikke til 100%

I løbet af 2022 har virksomhederne oplevet fremgang inden for markedsområderne energi, miljø og infrastruktur og anlæg. På energiområdet kan fremgangen bl.a. tilskrives eftervirkningerne af krigen i Ukraine, der førte til efterårets energi- og forsyningskrise, hvilket har tydeliggjort behovet for hurtig udbygning af vedvarende energiformer samt løsrivelse fra russisk gas. Det er forventningen, at fremgangen på disse områder vil fortsætte ind i 2023.

Virksomhederne har i 2022 oplevet en opbremsning inden for byggeriområdet, hvor opgaver inden for boligbyggeri og offentligt byggeri er gået i stå. Dog har der været en fremgang inden for erhvervsbyggeriet. Det er forventningen, at byggeriet vil holde det nuværende niveau i 2023.

VIGTIGE EMNER I FRI

FRI har gennem 2022 beskæftiget sig med mange af de udfordringer, som medlemmerne møder i hverdagen. Herunder findes et udpluk af emnerne. Læs mere på www.frinet.dk.

EMNER PÅ TVÆRS AF FRI

Samarbejder er vejen til resultater

Der er mange aktører at samarbejde med inden for FRI's fagområder. Fra traditionelle brancheorganisationer som FRI selv, fx Danske Arkitektvirksomheder, Byggherreforeningen, Tekniq Arbejdsgiverne, DI og Molio, og universiteterne, KL og kommunerne til de relevante styrelser. Bolig- og Planstyrelsen har stor impact på byggeriets vilkår, Energi- og Miljøstyrelsen er vigtige samarbejdspartnere for især Energi- og Miljø- og Klimaudvalget, og Vejdirektoratet for Infrastrukturudvalget. Der er også Rådet for Grøn omstilling og Dansk Standard, med hvem FRI samarbejder om helt specifikke emner. I fællesskab når vi mere end som enkeltorganisationer, ikke mindst på de områder, hvor vi kan samle parter, der på papiret er uenige om en fælles tilgang.

Bæredygtighed hele vejen rundt

I de seneste år er det blevet klart for alle, at de planetære grænser er under pres. Det er ikke nok, at vi reducerer drivhusgasser ved skift af energikilder til vedvarende energi. Byggeriet er gået forrest med fokus på indlejret energi og certificeringsordninger for bæredygtighedskrav inden for alle tre aspekter: social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed. Vi ser nu øget interesse for og krav til bæredygtighed i udbud inden for alle sektorer. FRI har derfor en øget dialog med regulator og store kunder for at sikre et fælles sprog inden for bæredygtighed.

Pipelinen for fremtidens arbejdskraft

Samarbejde med universiteter og andre relevante uddannelser er essentielt ift. at tiltrække nye medarbejdere, men også for branchens indgang til ny viden. Kontakten til fx ingeniøruddannelserne er derfor noget, der skal prioriteres, som for eksempel når Aalborg Universitet vil flytte en lille og velfungerende vejingeniøruddannelse til Esbjerg, men hvor underviserne ikke vil flytte med, eller når DTU nedlægger DTU Byg. Dialog førte i første tilfælde til, at beslutningen blev ændret, og i det andet tilfælde til et øget fokus og mere dialog i fremtiden.

PRESSE OG SYNLIGHED

Branchens synlighed er vigtig

FRI varetager interesserne for en branche, der er med til at holde Danmark i gang og drive den grønne omstilling. Og det skal vi fortælle om til både magthavere og den brede offentlighed. FRI's pressekommunikation er intensiveret, så vi både jævnligt og hyppigt markerer vores holdning i debatten. I gennemsnit er FRI hver 14. dag repræsenteret i medierne med et debatindlæg, og vi er sideløbende ofte repræsenteret med vores holdninger ved deltagelse i interviews eller i artikler baseret på vores pressemeddelelser og pressekommentarer. Desuden har vi en bred tilstedeværelse på alle FRI's faglige områder på de relevante sociale medier.

Interne og eksterne nyhedsmails

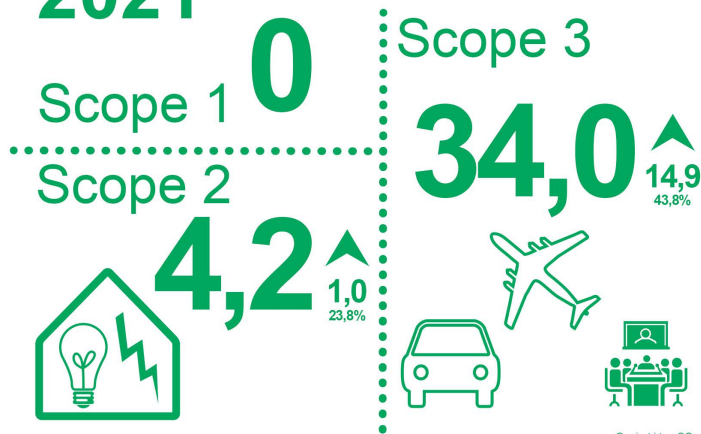
FRI udsender ugentligt en nyhedsmail til ansatte i FRI's medlemsvirksomheder. Men mange af de emner, vi beskæftiger os med i FRI, er relevante for en bredere læserskare. Derfor udkom FRI i januar med det første månedlige nyhedsbrev til alle interesserede med nyt inden for bl.a. byggeri, infrastruktur, forsyning, klima, bæredygtighed, aftalevilkår og udviklingspolitik. I november 2022 udkom FRI's eksterne nyhedsbrev for første gang på LinkedIn med mere end 1.400 abonnenter.

Ny Instagram-profil skal tiltrække unge til branchen

I juni lancerede FRI|YP Instagram-profilen [@engineersconsult.nordic](https://www.instagram.com/engineersconsult.nordic) for at bidrage til FRI's strategiske agenda om at øge synligheden af branchen for studerende og unge ansatte i FRI's medlemsvirksomheder. Profilens indhold består dels af opslag om imponerende projekter i medlemsvirksomhederne til "a week in the life"-opslag, hvor ansatte i FRI's virksomheder giver et unikt indblik i arbejdet som ung rådgivende ingeniør.

Måling af FRI's CO₂e-regnskab 2021

2021

Scope 1
omfatter alle direkte udledningskilder. Virksomhedens udledninger er her relateret til afbrænding af fossile brændsler på produktionssteder og i transportmidler, der ejes, lejes eller leases af virksomheden.

Scope 2
dækker udledninger fra de selskaber, der forsyner virksomheder med kollektiv energi. Altså drivhusgasser, der stammer fra produktionen af el og fjernvarme, som virksomheden forbruger.

Scope 3
dækker alle de indirekte udledninger, der ikke er nævnt under scope 2. Det kan fx være: underleverandører, anvendelse af produkter, affaldsbehandling, transport af varer etc.

Baggrund

FRI's sekretariat har siden 2019 udarbejdet et årligt CO₂e-regnskab, da målet er at reducere det samlede klimaaftryk i årene fremover.

FRI's væsentligste CO₂e-udledning kommer primært fra transport - ikke mindst i form af pendling til og fra arbejde, som udgør knap 40 procent af

FRI's samlede CO₂e-aftryk. I 2021 ses en stigning fra 2020 primært grundet øget rejseaktivitet efter corona. CO₂e-aftryk kan opdeles i Scope 1, 2 og 3.

FRI kompenserede i 2021 for 6,9 tons CO₂ i forbindelse med internationale flyrejser. Dette fremgår ikke af Scope 3 i figuren.

BYGGERI

Byggeriudvalgets fokus

Byggeriudvalget har, som det udvalg der repræsenterer den største del af FRI's medlemmer, en lang række fokusområder, herunder BR og certificering, bæredygtighed, digitalisering og kunde- og samarbejdsrelationer. Byggeriudvalget har fokus på hands-on-løsninger, der kan hjælpe og effektivisere processer og rammevilkår for medlemmer, der arbejder inden for byggeri. I årets løb har udvalget holdt møder med blandt andet DTU, Odense Kommune og Byggeri København.

Klimakrav i Bygningsreglementet fra 2023

Bolig- og Planstyrelsen udgav i efteråret 2022 den endelige BR18-tekst om LCA-krav til nybyggeriet. Forud for udgivelsen har FRI været i tæt dialog med styrelsen for at sikre, dels at kravene medfører en reel reduktion af CO₂e, dels at kravene er til at arbejde med for hele værdikæden i byggebranchen. Der er fortsat en række udfordringer, så arbejdet med de kommende krav til LCA i bygningsreglementet fra 2025 er allerede påbegyndt i 2022.

LCACollect skal gøre det lettere at indsamle data

En helt ny digital platform, LCACollect, skal gøre det lettere for alle i byggebranchen at indsamle ensartet LCA-data (Life Cycle Assessment data) for byggematerialer, som kan bruges til at dokumentere byggeriets klimaaftryk. FRI er repræsenteret i styregruppen for LCACollect sammen med bl.a. Molio, Rådet for Bæredygtigt Byggeri, DI Byggeri og Danske Arkitektvirksomheder. Idéen til LCACollect kommer fra COWI og Arkitema. LCACollect finansieres af Realdania og stilles til rådighed for branchen marts 2023.

Påvirkning af BR og certificering er betydende rammevilkår for FRI

Bygningsreglementets regler, og i de senere år specielt de komplekse forhold omkring certificeringsordningerne for brand og konstruktion, er blandt de emner, som altid fylder meget i Byggeriudvalget og således også i 2022. Blandt emnerne har været mangel på certificerede, specielt statikere, kontrolomfang og dokumentation og forbedring af samarbejdet mellem rådgivere, kommuner og beredskaber.

Teams-netværk for brand, konstruktion og bæredygtigt byggeri

FRI driver tre byggerinetværk på Teams inden for henholdsvis brand, konstruktion og bæredygtigt byggeri. Netværkene giver FRI mulighed for at bringe nyheder og viden om disse specialområder videre, men giver også meget vigtig viden fra medlemmer til FRI, så FRI bliver bedre til at varetage medlemmernes interesse. De tre netværk bestod i 2022 af: 149 medlemmer i brand; 116 i konstruktion og 52 i bæredygtigt byggeri.

Strateginetværk for bæredygtigt byggeri

Aktører i byggebranchen, herunder FRI, nedsatte i 2022 et netværk med deltagelse af p.t. 32 organisationer, NGO'er, videninstitutioner o.l. Netværket bidrager med branchens viden og ønsker til implementering af den Nationale Strategi for Bæredygtigt Byggeri. Netværket har i 2022 etableret en række arbejdsgrupper, som på byggebranchens vegne udarbejder notater til Bolig- og Planstyrelsen samt politiske ordførere om forslag til implementering.

FRI kontrolplaner brand

Som en del af de ændringer, der blev indført med BR18, skal både projekterende og udførende dokumentere, at kravene til brand i projektet er opfyldt. Denne kontrol er en tidskrævende proces med mange tekniske detaljer. For at gøre denne kontroldokumentation mere effektiv og genkendelig for både rådgivere og udførende tilbød NIRAS, Safedesign og COWI, i regi af FRI's brandgruppe, at samle deres viden. Det er mundet ud i et kontrolværktøj, som i en nichebranche er downloadet mere end 5.000 gange.

Digitaliseringstaskforce styrker samarbejde

Der er forskel på de krav, arkitekter og ingeniører har til digitale modeller, forskel på at arbejde i byggeri og anlæg, og naturligvis forskel på små og store byggeopgaver. Dette til trods giver samarbejde mellem FRI's og Danske Arkitektvirksomheders digitale taskforces god mening. Blandt årets fokus har været muligheden for at arbejde med ISO 19650 compliance, licensomkostninger til software og dialog med Molio om, hvordan digitale værktøjer giver mening for rådgiveres behov.

Værdibyg – bedre byggeprocesser

Værdibyg har eksisteret i omkring 15 år, men 2022 blev året, hvor Inge Ebbensgaard fra FRI tiltrådte som formand med det mål at få Værdibygs værktøjer til at få (endnu) mere impact i byggeriet. Værdibygs hovedfokus er byggeriets processer og samarbejde. Blandt årets udgivelser har der bl.a. været en genskrevet ydelsesbeskrivelse om projektgranskning, og der blev etableret to netværk om henholdsvis strategiske partnerskaber og kvalitetssikring og arbejdet omkring processerne, som kræves for at arbejde med bæredygtighed.

ENERGI

Større synlighed omkring grøn omstilling og elektrificering

Energiudvalget har i 2022 haft et stort fokus på at skabe større synlighed på fjernvarme, mangel på arbejdskraft, sektorkobling og på den rolle, som rådgivende ingeniørvirksomheder spiller i forhold til den grønne omstilling og elektrificering af samfundet. Både i medierne og i det politiske landskab. I efteråret 2022 havde udvalget tre debatindlæg i landets aviser.

Fokus på energi- og forsyningskrise

Energiudvalgets arbejde har i 2022 i høj grad været præget af den energi- og forsyningskrise, som krigen i Ukraine medførte. Det har skabt en stor bevågenhed på sektoren, som udvalget har forsøgt at udnytte til at fremme en række politiske dagsordener. Udvalget har fortsat den gode dialog med Energistyrelsen og har desuden etableret et godt samarbejde med Dansk Fjernvarme – et samarbejde, der har udmøntet sig i en fælles vejledning om indkøb af rådgiverydelser. Udvalget indgår derudover i strategisk netværk for PtX og DTU's udviklingsprojekt om energioer.

Et robust energisystem

Energi- og forsyningskrisen har skabt et politisk ønske om hurtigst muligt at løsrive sig fra russisk gas og dermed sætte skub på udbygning af vedvarende energikilder og den grønne omstilling. Det har medført et stort pres på de virksomheder, der arbejder i energisektoren. Under valgkampen arbejdede udvalget på at skabe fokus på de gevinster, der er ved en høj grad af sektorkobling. Derudover har det været et mål for udvalget at bidrage til debatten, herunder vigtigheden af at tænke langsigtet og tværgående, hvis Danmark skal nå i mål med klimamålene.

INFRASTRUKTUR

Fokus på dialog

Der har i 2022 været en løbende dialog med bygherrerne om udbudskrav. FRI ser, at der i udbud kræves en alt for lang anciennitet inden for de enkelte rådgiverydelser, samt at det reelt ikke er muligt at anvende udenlandsk arbejdskraft pga. sprog. I dialogen med bygherrerne er der kommet oplæg til, hvordan yngre medarbejdere og ikke-dansksprogede medarbejdere kan indtænkes i infrastrukturprojekter. Vi begynder nu at kunne se en effekt af indsatsen.

Bæredygtighed i infrastrukturprojekter

FRI har arbejdet for, at der, ligesom i byggeriet, arbejdes med bæredygtighed i infrastrukturprojekter, herunder klimabelastning. Vejdirektoratet og Banedanmark har igangsat udvikling af et LCA-beregningsværktøj, som skal kunne anvendes i alle anlægsprojekter – uanset bygherre. Værktøjet er fortsat under udvikling. FRI har været inddraget i de indledende faser og har i 2022 igangsat et arbejde for at kunne bidrage med viden til, hvordan bæredygtighedskrav, herunder LCA-krav, kan implementeres i endnu flere infrastrukturprojekter.

En velfungerende jernbane i Danmark

De danske rådgivere og entreprenører har et stort ønske om at bidrage til en velfungerende jernbane i Danmark med høj tilfredshed hos operatør og passagerer. Med arbejdskraftmangel, øgede materialeomkostninger og et utal af infrastrukturprojekter er det nødvendigt at have fokus på et optimalt samarbejde på tværs af værdikæden. FRI og Dansk Infrastruktur i DI har derfor i 2022 opstartet en dialog med Banedanmark med det formål at optimere samarbejdet på tværs af værdikæden.

MILJØ & KLIMA

Møder med kunder og organisationer

Miljø- og Klimaudvalget har afholdt dialogmøder med en række kunder og erhvervsorganisationer om alt fra rammeudbud af teknisk rådgivning til politiske emner som eksempelvis vandsektorregulering og en ny national klimatilpasningsplan. FRI og en række medlems-virksomheder har også haft en tidlig og meget positiv og produktiv dialog med Naturstyrelsen om udbud af udtagning af lavbundsjord. Den tidlige dialog har bidraget til en god udbudsproces, der vil bidrage til øget biodiversitet, reduktion af kvælstofudvaskning og lavere udledning af drivhusgasser.

Endnu et år uden ny regulering

FRI har også i 2022 arbejdet for en revideret regulering af vandsektorens økonomiske rammer, men uenighed, særligt om effektiviseringskrav på nye anlæg, mellem forsyningssselskaber og regulator har forsinket revisionen, som bl.a. har resulteret i, at mange klimatilpasningsprojekter er sat i bero. Folketingsvalget i november 2022 har yderligere forsinket processen, og der venter formentlig en ny politisk proces i 2023, før en ny økonomisk regulering er på plads. FRI har gennem året haft møder med bl.a. Energistyrelsen, DI, DANVA og en række forsyningsordførere.

National klimatilpasningsplan, inkl. vandløbslov

FRI har deltaget i følgegrupperarbejdet for en national klimatilpasningsplan, der skal justere lovgivning og sikre den bedst mulige koordination af klimatilpasningsindsatsen og de bedste rammer for kommunerne til at håndtere de forskellige oversvømmelseskilder. Planen skulle have været forhandlet primo 2022, men er nu udskudt. FRI har presset på for at fremskynde arbejdet, da forsinkelsen vil få konsekvenser for Danmarks evne til at håndtere oversvømmelser.

AFTALEFORHOLD OG FORSIKRING

Aftaleudvalgets fokus

FRI arbejder generelt for at undgå fravigelser fra AB-regelsættene og har derfor også i 2022 været i dialog med en række store udbydere mhp. at undgå fravigelser fra ABR, heriblandt Københavns kommune. FRI har ved udgangen af 2022 sammen med Dansk Fjernvarme udarbejdet *en vejledning med aftale* for, hvordan fjernvarmeselskaberne kan købe ind så simpelt som muligt.

Tillæg om Bæredygtighedsydelse 2022

FRI, Danske Arkitektvirksomheder og Bygherreforeningen har i oktober 2022 offentliggjort et tillæg til Ydelsesbeskrivelsen for Byggeri og Landskab (YBL 18) om bæredygtighedsydelser i byggeriet. Projektet har haft en følgegruppe bestående af 12 organisationer/virksomheder, herunder DI Byggeri, store bygherrer, advokater, entreprenører og rådgivere. Realdania har støttet udarbejdelsen. Tillægget er blevet modtaget med overvældende interesse.

YB for Arbejdsmiljøkoordinering 2023

Sidst på året udgav FRI og Danske Arkitektvirksomheder Ydelsesbeskrivelse for Arbejdsmiljøkoordinering 2023. Ydelsesbeskrivelsen kan typisk anvendes direkte uden tilføjelser og beskriver arbejdsmiljøkoordinatorens ydelse under henholdsvis projektering og udførelse.

Revision af ABR 18

Byggeriets parter er indkaldt til møde med henblik på evaluering af AB-reglerne i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i sommeren 2023. FRI er derfor – i samarbejde med andre af byggeriets leverandører – i gang med at organisere en fælles indsats, der skal hindre forringelser af AB-aftalevilkårene.

Konferencer om udbud og tvister

FRI afholdt to konferencer i 2022. Den første "Det gode udbud" satte fokus på udbudsbetingelser og ikke mindst betydningen af at overholde ABR 18. Den anden "Bedre, hurtigere og billigere håndtering af byggebranchens tvister – er det muligt?" satte fokus på de typiske årsager til, hvorfor så mange byggesager rammes af omfattende tvister, og hvorfor tvisterne ikke stoppes i tide. Konferencerne blev afholdt i samarbejde med Danske Arkitektvirksomheder.

Vejledning: "Som Udført"

Først på året kom den længe ventede vejledning "Som udført", der beskriver to niveauer for projektdokumentation: et standardniveau, der er tilstrækkeligt for at opnå myndighedsgodkendelse, og et udvidet niveau, der opfylder bygherrens specifikke krav. I langt de fleste tilfælde vil standardniveauet være tilstrækkeligt. Vejledningen er udgivet sammen med Danske Arkitektvirksomheder.

Udbudslovens revision var en let omgang

Udbudsloven blev revideret i 2022, i hvilken forbindelse FRI afgav høringssvar med en række forslag til forbedringer. Realiteten er, at der er meget få relevante ændringer, udover at loven nu stiller krav om oplæring, og at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har etableret "Enhed for pålidelighedsvurdering" (selfcleaning) – begge dele bliver interessante at følge.

FRI Young Professionals

Fysiske arrangementer tilbage

FRI|YP har afholdt 11 arrangementer rettet mod FRI-rådgivere under 40 år med særligt fokus på at styrke netværk på tværs af branchen. Fagligt har FRI|YP afholdt et foredrag om stress, webinarer om blandt andet CLT-konstruktioner, fiberarmring og økonomi i byggebranchen, workshop om unges ønsker til branchen, paneldebat om ubevidst bias og byggepladsbesøg. FRI|YP-styregruppen har i 2022 særligt haft fokus på at tilbyde både fysiske og online arrangementer. FRI|YP har i årets løb også afholdt en række sociale arrangementer.

FRI|YP på uddannelsesinstitutioner

FRI|YP har arbejdet på at udbrede og udvide sine aktiviteter på Danmarks tekniske uddannelsesinstitutioner gennem en række besøg på landets videregående uddannelser. Styregruppen har afholdt inspirationsmøder på DTU og Installatørskolen Randers samt afholdt webinar for studerende på Navitas i samarbejde med IDA. Derudover har flere styregruppemedlemmer deltaget i Engineer the Future's "Book en ekspert"-ordning med det formål at udbrede interessen for STEM-uddannelserne på grundskoler og i gymnasier.

NETVÆRK OG ØVRIGE

CEO Sounding boards

FRI har i 2022 afviklet gode møder i de tre CEO Sounding boards, som er FRI's netværk for branchens topledere. Fokus har været på dansk økonomi og branchens udvikling, på de kommende klimakrav i bygningsreglementet, på konsekvenserne af softwaremonopoler ift. udviklingen af de enkelte rådgiverforretninger og på perspektiverne i digitalisering mere bredt. Hertil kommer, at såvel mangel på arbejdskraft, inkl. tiltagene fra FRI omkring diversitet og ligestilling, som udfordringer omkring certificeringsordningerne for brand og konstruktion har været drøftet. FRI fortsætter med de tre CEO Sounding boards for hhv. de største virksomheder og øvrige virksomheder øst og vest for Storebælt i 2023.

Pressenetværk styrker branchens fælles agendaer

FRI startede i 2022 et netværk op for presse- og kommunikationsafdelingerne i de medlemsvirksomheder, der ønsker at deltage. Her briefer vi fire gange årligt om FRI's presse- og kommunikationsstrategi og drøfter fælles initiativer på tværs af medlemsvirksomhederne. Det er også en anledning til at lære sine kolleger fra andre virksomheder bedre at kende og for FRI's presseafdeling til at få kendskab til de enkelte medlemsvirksomheders ekspertiser til brug for pressehenvendelser.

FRI's HR-netværk deler erfaring

FRI's HR-netværk, der består af FRI's 12 største virksomheder, udveksler erfaringer, som bliver viderebragt til de øvrige FRI-medlemmer. Disse videnerfaringer samles i et fact sheet, som blandt andet indeholder virksomhedernes praksis om feriefridage, deltagelse i begravelser og praksis omkring barsel. Herudover har HR-netværket i 2022 bidraget aktivt med input til FRI's Forum for diversitet og ligestilling.

FRI's Forum for diversitet og ligestilling

Forummet har i 2022 fortsat arbejdet med barsel og har i den forbindelse udarbejdet en vejledning/gode råd: "Når medarbejdere i en FRI-virksomhed skal på barsel". Herudover er der udarbejdet et notat, der skal tjene til inspiration til udarbejdelse af virksomhedsstrategi inden for diversitet, ligestilling og inklusion.

Internationalt: FIDIC og Rinord

Efter to års komplet coronapause begyndte FRI's internationale samarbejder igen at være mere aktive. Den globale organisation for rådgiver- og ingeniørvirksomheder, FIDIC, lykkedes med at afvikle en succesfuld konference i september 2022. Ligeledes blev samarbejdet mellem de nordiske rådgiver- og ingeniørorganisationer, Rinord, igen et mere aktivt samarbejde. FRI udvikler sig gennem internationalt samarbejde – det giver mulighed for at påvirke globale dagsordener, og det giver mulighed for at hente erfaringer hjem til Danmark.

Internationalt: EFCA

EFCA, som er FRI's organisation i Europa, har fået ny generaldirektør, Sue Arundale, og hun sætter en ambitiøs retning for den fælles interessevaretagelse, vi som branche kan opnå gennem det europæiske samarbejde. Taksonomi, Green Deal, udbuds-direktiver, energy performance of buildings, softwaremonopoler, Ukraine og Global Gateway er alle vigtige dagsordener for rådgivervirksomheder, hvor rammerne sættes i EU. Derfor er det vigtigt, at EFCA kan påvirke disse dagsordener – og at FRI aktivt deltager i EFCA-arbejdet.

Internationale finansieringsinstitutter og udviklingsarbejde

FRI's Internationale Markedsudvalg har i 2022 haft dialog med en række internationale finansieringsinstitutter, bl.a. European Investment Bank (EIB) om bl.a. projektpipeline, modaliteter samt udbuds- og kontraktbetingelser. FRI har haft dialog med Danida om en række dagsordener, bl.a. ændrede kontraktformer og manglende transparens i evalueringspraksis. FRI har også haft drøftelser med EKF (Eksportkreditfonden) vedr. kontraktgaranti-instrumentet samt mulighed for advanced payment.

Årets unge FRI Rådgiver 2022: Maria Møller Lauridsen

Den 3. marts 2022 kårede FRI for 14. gang Årets unge FRI Rådgiver, en konkurrence, som er en anerkendelse af branchens stærkeste unge talenter. Vinderen blev Maria Møller Lauridsen, Rambøll Danmark, for sit arbejde med den nye bæredygtige bydel Marina City i Kolding. De øvrige finalister i 2022 var Aske Nydam Guldberg, COWI; Cindy Knørndel, COWI; Jacob Kiel Thomsen, NIRAS og Louise Kristine Berg, MOE.

Kursusrække – nu også på Færøerne

Kursusrækken "Fra ingeniør til rådgivende ingeniør" var igen en stor succes med ca. 100 deltagere fordelt ligeligt i Kolding og København – og som noget nyt også Færøerne, hvor kursusrækken omfattede såvel arkitekter som ingeniører. Evalueringerne var i top, og for ikke at hvile på laurbærerne har FRI revideret kursusrækken, så der kommer mere fokus på ydelsesbeskrivelser, herunder bæredygtighed og arbejdsmiljø.

En stærk række webinarer og kurser

FRI har i 2022 tilbudt medlemmerne en række gratis webinarer, bl.a. om: "BR 18's krav til LCA-beregning", "Den jyske model", "Indeksering og betalingsbetingelser, herunder forrentning", "Forsikringskader", "Ekstraordinære prisstigninger" og "Vedståelsesfrister". Herudover har FRI udbudt kurser i "AB 18", "Kontraktstyring", "Projekteringsledelse" og "Bæredygtighed set fra bygherrens, rådgiverens og advokatens synsvinkel". Der har været stor opbakning til kurserne, så der er flere i pipeline.

Årets statistik og analyser

FRI har i 2022 udarbejdet syv analyser: Medarbejderstatistik, Brancheundersøgelse (2021), Statistisk branchebeskrivelse, Videnopgørelse, Konjunkturer, april og oktober, samt en analyse af, hvor mange FRI-virksomheder, der har en strategi for ligestilling, diversitet og inklusion. Sidstnævnte analyse er udarbejdet til FRI's bestyrelse og FRI's Forum for diversitet og ligestilling. Statistikkerne bruges både af FRI til at påvirke vores rammevilkår og politiske processer, men i lige så høj grad direkte af medlemmerne til benchmarking. Herudover har FRI fået udarbejdet en lønstatistik af PWC.

VIDENOPGØRELSE 2022

FRI's videnopgørelse 2022 opsummerer resultater fra 2021-videnopgørelserne i FRI's medlemsevirkomheder til branchens værdi.

SAMMENFATNING

Videnopgørelsen 2022 fokuserer på tre områder: Medarbejdere, Konstruktivitet og Indtægt. Resultatet viser, at medlemmerne i 2021 er blevet mere oplyste og kompetente på deres områder.

- Medarbejdere: 14% af virksomhederne har gennemført medarbejderundersøgelser i 2021.
- Indtægt: 18% af virksomhederne har gennemført indtægtsoverblik i 2021.

MEDARBEJDERE

Antallet af medarbejdere i FRI's medlemsevirkomheder steg i januar 2022 til 21.918 personer, hvilket er en stigning på 2,4% i forhold til januar 2021 (21.260 ansatte).

KONJUNKTURER FOR RÅDGIENDE INGENIØRVIRKSOMHEDER OKTOBER 2022

HØVEDTREK OKTOBER 2022

FRI-virksomheders områder er, ved indgangen til oktober 2022, stærke. Mange af medlemmerne er fortsat en udfordring for alle virksomheder. 76 pct. af branchens virksomheder vurderer ingenjervirksomheden som et område, der er afgørende for virksomhedens succes i 2022.

STATISTISK BRANCHEBESKRIVELSE 2022

Med en stærk indtægt, vækst i omsætningen og en høj tilgang af medarbejdere gennem 2021, har rådgiver- og ingeniørvirksomheder i Danmark skabt et robust fundament for at klare sig godt i en mere udfordret markedssituation i 2022.

OVERBLIK

De danske rådgiver- og ingeniørvirksomheder i FRI havde en omsættelse på 7,3% i 2022, hvilket er en stigning på 0,4% i forhold til 2021. Omsættelsen i de samlede danske virksomheder var 7,0% i 2022 på 141,7 mia. kr.

MEMBER FIRMS

Virksomhed	Omsættelse 2022 (mia. kr.)	Omsættelse 2021 (mia. kr.)
BRUNNEN	1,5	1,5
BLAUBRAND	1,2	1,2
COWI	0,8	0,8
NIRAS	0,7	0,7
RAMBØLL	0,6	0,6
SKANSKA	0,5	0,5
TECHNOLOGI	0,4	0,4
VIA	0,3	0,3
ANDRE	0,2	0,2
Total	7,3	7,0

MEMBER FIRMS

Virksomhed	Medarbejdere 2022 (talt)	Medarbejdere 2021 (talt)
BRUNNEN	2,5	2,5
BLAUBRAND	2,2	2,2
COWI	1,8	1,8
NIRAS	1,7	1,7
RAMBØLL	1,6	1,6
SKANSKA	1,5	1,5
TECHNOLOGI	1,4	1,4
VIA	1,3	1,3
ANDRE	1,2	1,2
Total	12,8	10,2

KONJUNKTURER FOR RÅDGIENDE INGENIØRVIRKSOMHEDER OKTOBER 2022

HØVEDTREK OKTOBER 2022

FRI-virksomheders områder er, ved indgangen til oktober 2022, stærke. Mange af medlemmerne er fortsat en udfordring for alle virksomheder. 76 pct. af branchens virksomheder vurderer ingenjervirksomheden som et område, der er afgørende for virksomhedens succes i 2022.

STATISTISK BRANCHEBESKRIVELSE 2022

Med en stærk indtægt, vækst i omsætningen og en høj tilgang af medarbejdere gennem 2021, har rådgiver- og ingeniørvirksomheder i Danmark skabt et robust fundament for at klare sig godt i en mere udfordret markedssituation i 2022.

OVERBLIK

De danske rådgiver- og ingeniørvirksomheder i FRI havde en omsættelse på 7,3% i 2022, hvilket er en stigning på 0,4% i forhold til 2021. Omsættelsen i de samlede danske virksomheder var 7,0% i 2022 på 141,7 mia. kr.

MEMBER FIRMS

Virksomhed	Omsættelse 2022 (mia. kr.)	Omsættelse 2021 (mia. kr.)
BRUNNEN	1,5	1,5
BLAUBRAND	1,2	1,2
COWI	0,8	0,8
NIRAS	0,7	0,7
RAMBØLL	0,6	0,6
SKANSKA	0,5	0,5
TECHNOLOGI	0,4	0,4
VIA	0,3	0,3
ANDRE	0,2	0,2
Total	7,3	7,0

MEMBER FIRMS

Virksomhed	Medarbejdere 2022 (talt)	Medarbejdere 2021 (talt)
BRUNNEN	2,5	2,5
BLAUBRAND	2,2	2,2
COWI	1,8	1,8
NIRAS	1,7	1,7
RAMBØLL	1,6	1,6
SKANSKA	1,5	1,5
TECHNOLOGI	1,4	1,4
VIA	1,3	1,3
ANDRE	1,2	1,2
Total	12,8	10,2

KONJUNKTURER FOR RÅDGIENDE INGENIØRVIRKSOMHEDER OKTOBER 2022

HØVEDTREK OKTOBER 2022

FRI-virksomheders områder er, ved indgangen til oktober 2022, stærke. Mange af medlemmerne er fortsat en udfordring for alle virksomheder. 76 pct. af branchens virksomheder vurderer ingenjervirksomheden som et område, der er afgørende for virksomhedens succes i 2022.

STATISTISK BRANCHEBESKRIVELSE 2022

Med en stærk indtægt, vækst i omsætningen og en høj tilgang af medarbejdere gennem 2021, har rådgiver- og ingeniørvirksomheder i Danmark skabt et robust fundament for at klare sig godt i en mere udfordret markedssituation i 2022.

OVERBLIK

De danske rådgiver- og ingeniørvirksomheder i FRI havde en omsættelse på 7,3% i 2022, hvilket er en stigning på 0,4% i forhold til 2021. Omsættelsen i de samlede danske virksomheder var 7,0% i 2022 på 141,7 mia. kr.

MEMBER FIRMS

Virksomhed	Omsættelse 2022 (mia. kr.)	Omsættelse 2021 (mia. kr.)
BRUNNEN	1,5	1,5
BLAUBRAND	1,2	1,2
COWI	0,8	0,8
NIRAS	0,7	0,7
RAMBØLL	0,6	0,6
SKANSKA	0,5	0,5
TECHNOLOGI	0,4	0,4
VIA	0,3	0,3
ANDRE	0,2	0,2
Total	7,3	7,0

MEMBER FIRMS

Virksomhed	Medarbejdere 2022 (talt)	Medarbejdere 2021 (talt)
BRUNNEN	2,5	2,5
BLAUBRAND	2,2	2,2
COWI	1,8	1,8
NIRAS	1,7	1,7
RAMBØLL	1,6	1,6
SKANSKA	1,5	1,5
TECHNOLOGI	1,4	1,4
VIA	1,3	1,3
ANDRE	1,2	1,2
Total	12,8	10,2

Foreningen af Rådgivende Ingeniører, FRI, er brancheorganisation for rådgiver- og ingeniørvirksomheder. FRI arbejder for at forbedre medlemsvirksomhedernes forretningsvilkår og branchens rammebetingelser.

FRI I TAL

- FRI's medlemsvirksomheder beskæftiger ca. 14.000 personer i Danmark og herudover ca. 18.000 i udenlandske datterselskaber.
- FRI-virksomhederne omsatte i 2021 for ca. 30 mia. kr., fordelt på omsætning i Danmark, inkl. eksport på godt 14 mia. kr. og omsætning i udenlandske datterselskaber på ca. 16 mia. kr.
- FRI's medlemsvirksomheder arbejder primært inden for fagområderne: byggeri, byplanlægning og arkitektur, anlæg og infrastruktur, energi og industri samt klima, miljø og international udvikling.
- De ansatte i FRI's medlemsvirksomheder består af 56 % ingeniører, 16 % med øvrige lange videregående uddannelser og 22 % med mellemlange uddannelser.
- Branchen beskæftiger ca. 10 % af alle erhvervsaktive ingeniører i Danmark.

Foreningen af
Rådgivende Ingeniører
FRI